

СТАНОВИЩЕ

от доц. Десислава Кръстева Гюрова, дм

Национален център по общественото здраве и анализи, София

Член на научно жури, съгласно Заповед № 3380/21.12.2021 г. на Ректора на
Медицински университет – Плевен

Относно: Дисертационен труд на тема **„Критичен анализ и здравно – хигиенна оценка на приложението на системите „НАССР“ при производството на български храни“**, представен за защита за присъждане на ОНС “Доктор“ в област на висше образование: 7. Здравеопазване и спорт, Професионално направление: 7.1. Медицина, Научна специалност: Хигиена, на д-р Цветелина Георгиева Виткова, докторант на самостоятелна подготовка, с научен ръководител доц. д-р Росица Еникова, дм.

Д-р Цветелина Георгиева Виткова, докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Хигиена, медицинска екология, професионални заболявания и медицина на бедствените ситуации“ / ХМЕПЗ и МБС/, е отчислена с право на защита въз основа на Заповед № 2308/15.09.2021 г. на Ректора на МУ – Плевен.

Д-р Цветелина Георгиева Виткова е родена е на 14.04.1971 г. в гр. Плевен. Завършва Руска езикова гимназия, Плевен през 1989 г. През 1996 г. завършва медицина във Висш медицински институт, гр. Плевен. През 2002 г. придобива специалност „Социална медицина и здравен мениджмънт“, а през 2007 г. - специалност „Хранене и диететика“. От 2019 г. е зачислена за докторант на самостоятелна подготовка към Катедра ХМЕПЗ и МБС и работи върху представения дисертационен труд в областта на безопасността на храните.

Дисертационният труд озаглавен „Критичен анализ и здравно – хигиенна оценка на приложението на системите „НАССР“ при производството на български храни“ на д-р Цветелина Георгиева Виткова третира актуални проблеми, свързани с въвеждането на системите НАССР в практиката на производствените предприятия, заведения за общественото здраве и големите обекти, търгуващи с храни. Формулира ясно трите основни медицински цели, поставени от органите на Общественото здравеопазване чрез стриктно прилагане законодателството на Европейския съюз, а именно:

1. Ограничаване и свеждане до минимум заболяемостта от хранителни токсикоинфекции, интоксикации и инфекции, възникващи сред голяма част от населението.

2. Ограничаване до минимум възможните хронични експозиции на населението от замърсители, добавки и други химични опасности с преки и отдалечени последиствия.
3. Конструирането на адекватна и надеждна система за вътрешен контрол, с цел сигурност и отсъствие на крайния продукт на физични, химични и биологични опасности.

Представеният ми за становище дисертационен труд е структуриран съгласно изискванията на Закона за развитие на академичният състав и притежава всички качества на завършен научен продукт. Представен е на 173 страници и е онагледен с 28 таблици и 26 фигури. Библиографската справка съдържа 252 литературни източника, от които 67 на кирилица и 185 на латиница.

В **литературният обзор** се разглеждат задълбочено същността, технологията на разработване на системата НАССР, наред с идентификацията на специфичните опасности на всеки един етап от производството или предлагането на храни с набелязването на конкретни мерки за овладяването, контрол и превенция на тяхното възникване, с цел предотвратяването на риска от възникване на заболявания сред потребителите. Подробно са разгледани изискванията към Системата за управление на безопасността на храните, наред с важната роля на човешкия фактор, а именно правилното и многофрагментно сформирание на компетентен НАССР екип познавайки всички потенциални биологични, химични и физични опасности, които могат да се появат във всяка стъпка от технологичния и производствен процес, прилагайки изискванията на Codex Alimentarius, европейско и национално законодателство.

В края на литературния обзор, докторантката заключава, че храненето на населението в България, както и в редица други страни има своите национални нюанси, видове и асортименти хранителни продукти и ястия, производствени и кулинарни технологии. Ето защо постигането на пълноценна оценка на риска при внедряването на НАССР системите е от ключово значение за осигуряването на адекватен и правилно функциониращ контрол на безопасността на храните.

Целта на работата е ясна и точна и произтича от заключенията в литературния обзор, за постигането на която са поставени 4 основни задачи.

В **материал и методи**, докторантката е използвала и успешно приложила принципите от методологията на Codex Alimentarius, като подробно е изложен критичния анализ на обхванатите в проучването производства, основните елементи на устройството на обектите, спецификата на произвежданата продукция, както и на системите за вътрешен контрол и мониторинг на превантивните процедури.

Резултатите са с оригинален характер, надлежно и коректно документирани, представени таблично и графично, с фигури и схеми.

Целта е изпълнена успешно и на високо научно ниво.

Резултатите са оформени в **четиринайсет извода**, които отразяват напълно резултатите от проучванията.

Приносите, формулирани от докторантката са групирани в:

1. Приноси с теоретично значение – 6.
2. Приноси с научно – приложно значение – 2 , като първият е с 9 подприноси.

Във връзка с дисертационният труд, докторантката е представила 3 (три) публикации, като на първата е първи автор и е публикувана в реферирани и индексирани списания, а другите две публикации са публикувани в нереперирани списания, и отново на едната от тях докторантката е първи автор.

Участията на докторантката в научни форуми във връзка с дисертационния труд са общо 4.

В **заключение**, разработката на д-р Цветелина Георгиева Виткова е завършен дисертационен труд, отговарящ напълно на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Р. България и Правилника за неговото прилагане. Изследваният проблем е много актуален, научно – обоснован и дисертабилен. Оформените резултати и изводи са със значимо теоретично, научно-приложно и практическо значение.

Въз основа на гореизложеното давам висока оценка на разработката и убедено гласувам **положително** за присъждането на образователната и научна степен „Доктор“ на д-р Цветелина Георгиева Виткова по научна специалност Хигиена, област на висше образование: 7. Здравеопазване и спорт, Професионално направление: 7.1. Медицина.

Изготвил становището:

доц. Десислава Гюрова, дм

25.01.2022 г.
гр. София

REVIEW

BY ASSOC. PROF. DESISLAVA KRASTEVA GYUROVA, PhD

NATIONAL CENTER OF PUBLIC HEALTH AND ANALYSES, SOFIA

Member of the scientific jury, according to Order №3380/21.12.2021 of the Rector of
Medical University – Pleven

With regard to: Procedure for defending the dissertation on the topic: „**Critical analysis and hygienic-sanitary evaluation of the application of HACCP systems in the production of Bulgarian food**“, presented for acquiring the educational and scientific degree "Doctor" in the area of higher education: 7. Healthcare and sports, Professional direction: 7.1. Medicine, Scientific specialty: Hygiene, of the doctoral candidate in independent training Dr. TZVETELINA GEORGIEVA VITKOVA, with a scientific supervisor Assoc. Prof. Rositsa Enikova, Ph.D.

Dr. Tsvetelina Georgieva Vitkova, a doctoral candidate of independent training to the Department of Hygiene, Medical Ecology, Occupational Diseases and Disaster Medicine (HMEOD and DM), was expelled with the right to protection on the basis of Order № 2308/15.09.2021 of the Rector of Medical University – Pleven.

Dr. Tsvetelina Georgieva Vitkova was born on April 14, 1971 in the city of Pleven. He graduated from the Russian Language Secondary School, Pleven in 1989. In 1996 she graduated in medicine from the Higher Medical Institute, Pleven. In 2002 she acquired the specialty "Social Medicine and Health Management", and in 2007 - the specialty "Nutrition and Dietetics". Since 2019 she has been enrolled as a doctoral student in independent training at the Department of HMEOD and DM and has been working on the presented dissertation in the field of food safety.

The dissertation entitled "Critical analysis and health and hygienic-sanitary evaluation of the application of HACCP systems in the production of Bulgarian food" by Dr. Tsvetelina Georgieva Vitkova deals with current issues related to the introduction of HACCP systems in the practice of manufacturing enterprises, public health facilities and large food outlets. It clearly formulates the three main medical objectives set by the Public Health Authorities through the strict application of European Union law, namely:

1. Limiting and minimizing the incidence of food poisoning, intoxication and infections occurring among a large part of the population.

2. Reducing the possible chronic exposure of the population to pollutants, additives and other chemical hazards with direct and long-term consequences.

3. The construction of an adequate and reliable system for internal control, in order to ensure the safety and absence of the end product of physical, chemical and biological hazards.

The dissertation presented for my opinion is structured according to the requirements of the Act on Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria (ADASRB) and has all the qualities of a completed scientific product. It is presented on 173 pages and is illustrated with 28 tables and 26 figures. The bibliography includes 252 literature sources, of which 67 in Cyrillic and 185 in Latin.

The **literature review** examines in depth the nature, technology of development of the HACCP system, along with the identification of specific hazards at each stage of food production or supply, identifying specific measures to control, monitor and prevent their occurrence in order to prevent the risk of disease among consumers. The requirements for the Food Safety Management System are discussed in detail, along with the important role of the human factor, namely the correct and multi-fragment formation of a competent HACCP team dealing with all potential biological, chemical and physical hazards that can occur at any step of the technological and production process, applying the requirements of *Codex Alimentarius*, European and national legislation.

At the end of the literature review, the doctoral student concludes that the nutrition of the population in Bulgaria, as well as in a number of other countries has its national nuances, types and assortments of food and dishes, production and culinary technologies. Therefore, achieving a full risk assessment in the implementation of HACCP systems is of key importance to ensuring adequate and properly functioning food safety control.

The aim of the paper presented is clear and precise and follows from the conclusions in the literature review, for the achievement of which 4 main tasks have been set.

In the section **Material and methods**, the PhD student has used and successfully applied the principles of the *Codex Alimentarius* methodology, detailing the critical analysis of the productions covered in the study, the main elements of the structure of the sites, the specifics of production and internal control systems and monitoring of preventive procedures.

The results mentioned are of original character, duly and correctly documented, presented tabularly and graphically, with figures and diagrams.

The goal of the work presented has been successfully achieved and at a high scientific level.

The results are formed in **fourteen conclusions**, which fully reflect the results of the research.

The contributions formulated by the doctoral student are grouped into:

1. Contributions of theoretical significance - 6.
2. Contributions of scientific and applied significance - 2, the first one is with 9 sub-contributions.

In relation to the dissertation, the doctoral student presented 3 (three) publications, as being the first author in the first paper, which was published in peer-reviewed and indexed journals, the other two publications published in non-peer-reviewed journals, and again the doctoral student is the first author of one of them.

The participation of the doctoral student in scientific forums in connection with the dissertation is 4 in total.

In **conclusion**, the scientific work of Dr. Tsvetelina Georgieva Vitkova is a completed dissertation, fully meeting the requirements of the Act on Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria (ADASRB) and the Regulations for its implementation. The studied problem is meaningful, scientifically substantiated and dissertable. The formed results and conclusions are of significant theoretical, scientific-applied and practical significance.

Based on the above, I highly appreciate the development and I am voting **positively** in favor of awarding the educational and scientific degree "Doctor" to Dr. Tsvetelina Georgieva Vitkova in the scientific specialty Hygiene, higher education field: 7. Health and Sports, Professional field: 7.1 Medicine.

Review prepared by:

Assoc. Prof. Desislava Gyurova, PhD

25.01.2022

Sofia